

חשיבה פדגוגית מחודשת לפיתוח יכולות מכוונות עתיד

החברה המודרנית עוברת שינויים מהירים ולא ניתן למקד את הפרקטיקה החינוכית אך ורק בשעותוק הידע הקיים. על המדיניות החינוכית לשאוף לפיתוח יכולות מכוונות עתיד. סקירת הספרות הדנה בלמידה לאורך החיים מצביעה על מספר מיומנויות הנדרשות לומדים בוגרים כדי להשתלב בשוק העבודה ובחברה המודרנית ולפתח פוטנציאל שעשוי לסייע להם לנוכח האתגרים העתידיים:

א. מיומנויות של שיתוף פעולה/עבודת צוות: בניית קשרים של שיתוף פעולה עם עמיתים, יכולת לעבוד בצוותי עבודה מגוונים והטרוגניים, לנהל עימותים.

ב. חשיבה ביקורתית: יכולת לבחון זוויות ראייה מגוונות ולהציע פתרונות מעבר לתגובות הסטנדרטיות.

ג. יצירתיות: חשיבה מחוץ לקופסה, חשיבה שאינה ליניארית, מה שמאפשר לספק מענה מהיר ומדויק במצבים לא צפויים.

ד. מיומנויות של פתרון בעיות: יכולת לזהות בעיות מורכבות ולבחון מידע רלוונטי כדי לפתח ולהעריך אפשרויות שונות וליישם פתרונות.

ה. מיומנויות של עבודת רשת: גישה להחלפת ידע, יכולת לבנות קשרים הדדיים לטווח הארוך.

ו. מטה-קוגניציה: מיומנויות של רפלקציה עצמית ושל ויסות תהליך הלמידה.

ז. טרנס-דיסציפלינריות: שימוש בידע מעבר לדיסציפלינות מוגדרות לשם פיתוח גישה כוללת, המאפשרת פתרון אתגרים מורכבים.

ח. אוריינות מידע: יכולת לגלות מידע ולסנן מידע חדש, לבחור במידע המשמעותי והרלוונטי.

ט. יישום טכנולוגיות מידע: יכולת לבחור בטכנולוגיה המתאימה לביצוע המשימה המסוימת או לפתרון הבעיה הנתונה ולהשתמש בה בהצלחה.

חשיבה פדגוגית מחודשת עשויה להיות דרך יעילה לטיפול של מוכנות הלומדים להתמודד עם שינוי ולנצל את ההזדמנויות הנוכחיות והעתידיות. הלמידה צריכה להיות אותנטית ולהתמקד בפתרון הבעיות הממשיות.

ניתן להצביע על המאפיינים העיקריים של הפדגוגיות המודרניות, המקדמות חוויות למידה רלוונטיות, מערבות וטרנספורמטיביות עבור לומדים בוגרים:

א. פדגוגיה המקדמת הקניית מיומנויות של פתרון בעיות: על הלמידה להיות מותאמת לצורכי התלמיד. לשם כך, יש צורך בהבנה לעומק של צורכי הלומדים ובהענקת הזדמנויות רלוונטיות ומאתגרות שתאפשרנה להם לשפר את רמת הלמידה ולהעמיק את הידע שלהם. הענקת אוטונומיה ללומד ובעלות על תהליך הלמידה מביאות לכך שהוא יוכל לגשת לפתרון הבעיה הנדונה מזווית ראייה ייחודית וליצור פתרונות יצירתיים. הדגם של למידה מבוססת בעיות נשען על התפיסה הקונסטרוקטיביסטית של למידה כתהליך אוטונומי של בניית ידע. דגם זה מארגן את תכנית הלימודים ואת ההוראה סביב בעיות המובנות באופן עמום ("ill-structured problems"). כאשר מחנכים הופכים למתווכים, הלומדים עשויים לפתח מיומנויות תקשורת ושיתוף פעולה במסגרת עבודה בצוות, כדי לזהות את הבעיות, לנסח השערות, לאסוף נתונים, לערוך ניסויים ולקבוע את הפתרונות המתאימים ביותר לבעיה המסוימת. על המנחה להדגים אסטרטגיות חשיבה ולמידה ולתווך במהלך בניית הידע והקניית המיומנויות.

התקציר מבוסס על המאמר:

Yang, S. (2017). Rethinking pedagogies to develop future oriented capabilities. Singapore: Institute for Adult Learning.

ב. פדגוגיה המקדמת חשיבה ביקורתית: למידה משמעותית מתרחשת כאשר לומד רואה את הרלוונטיות שלה עבורו ומסוגל להשתמש בידע ובמיומנויות הנרכשות בחייו, בסביבה הממשית. על הלומדים ללמוד כיצד לשאול שאלות ביקורתיות, להטיל ספק, לגשת לפתרונות של בעיות מורכבות באמצעות הבנה לעומק של מונחים ותהליכים בסיסיים. דגם זה שם דגש על קידום החשיבה של הלומדים – הוראת כל נושא מתמקדת לא רק באמצעות העברת התוכן, אלא בעיקר דרך הצבת אתגרים מחשבתיים וקידום חשיבה עצמאית: על הלומדים להסביר טענות, למצוא נתונים, לבצע הכללה וניתוח, לערוך השוואות ולהציג את הנושא הנלמד בדרך חדשה.

ג. פדגוגיה המקדמת שיתוף פעולה ותקשורת: מיומנויות של תקשורת ושיתוף פעולה כוללות יכולת ניסוח מדויק של הבעיות בכתב ובעל פה, יכולת התמודדות עם השוני, עבודה יעילה בצוותים הטרוגניים, מיומנויות של ניהול עימותים ומוכנות לפשרה לשם השגת יעד משותף ולקיחת אחריות משותפת על ביצוע המשימה. יעילותה של עבודת צוות תלויה במסוגלותם של החברים לזהות את החיבורים ביניהם (יעדים, עדיפויות וערכים משותפים) ולנהל את התקשורת סביבם. דגם זה כולל גם פדגוגיה של למידה מבוססת פרויקטים, כאשר הלומדים מעצבים ומבצעים פרויקט קבוצתי שיש לו רלוונטיות לחיים הממשיים. עבודה בצוותים על עיצוב הפרויקט מעמיקה את הלמידה והופכת אותה למשמעותית ולרלוונטית לחיי היום-יום של הלומד, מקנה ללומדים מיומנויות של תקשורת ושיתוף פעולה, שאותן הם יכולים ליישם במגוון הקשרים חברתיים ותעסוקתיים. המאפיינים הללו של הפדגוגיות החדשות מקנים ללומדים הבוגרים את הידע ואת המיומנויות המאפשרים להם לעמוד בדרישות מצד החברה ושוק התעסוקה, להתמודד בהצלחה עם אתגרים של אי-ודאות ומכינים אותם להתמודדות עם אתגרי העתיד.